

Analyse verkiezingsprogramma's door Knarrenhof.

Uitgezonderd de ChristenUnie zijn alle concept-verkiezingsprogramma's er nu. Maar wie weet, wellicht zullen de laatsten de eersten zijn. We hebben van al die partijen de programma's bestudeerd die ook op de Tweede Kamer info-avond Knarrenhof/ANBO/ACTIZ aanwezig waren. Welke innovaties in de wereld van het Bouwen en Wonen vinden we bij: VVD, CDA, D'66, PvdA, SP, 50+ en GL?

Iedereen wil 'anders'.

Om met de politieke gemeenplaatsen te beginnen, allen willen het anders, beter en eerlijker of effectiever. De woordkeuze is afhankelijk van de kleur. Zelfs de regeringspartijen willen dat, aan mooie ambities dus geen gebrek. Maar in ambitie kun je niet wonen weten we. Maar waarin dan wel? Welke partijen benoemen de ambtelijke lemlagen en (perfade) prikkels die nu juist in de grondpolitiek de dienst uit maken? Welke partijen zien dat de aanbestedingsregels die ooit bedacht waren om consumenten te beschermen, nu juist de grote ondernemingen beschermen en burgers het nakijken geven? Welke partijen zien dat doordat het Rijk de gemeenten met bezuinigingen in de hoek heeft gezet, dat een van de weinig uitvluchten die ze hebben de bouwgrond is die dan maar 'marktconform' wordt gemaakt om nog iets aan inkomen te genereren? Welke partijen zien dat – gelijk de toeslagen bij de Belasting – dat de vele beleidswensen van het Rijk de woningprijzen nog verder verhogen?

Alle partijen willen 'meer samen' doen en hebben dit onder andere 'van corona' geleerd. Hopelijk betekent het 'samen doen' meer dan alleen het eigene met de coalitiepartijen oppakken. De huidige marktcrisis schreeuwt immers om een gezamenlijke aanpak waarin gemeenten en corporaties met het rijk het samen oppakken en in plaats van elkaar de schuld en de problemen in de schoenen te schuiven. Ronduit teleurstellend daarbij is dat net als bij de NOVI en de woningversnellingsaanpak van het huidige kabinet, het hele begrip van burgerinitiatieven zo goed als niet wordt genoemd in de verkiezingsprogramma's. Nederland blijft wat dat betreft het lelijke eendje van Europa waar marktpartijen blijkbaar het beleid mogen bepalen en invullen in tegenstelling tot de landen om ons heen.

Alleen GL en D'66 noemen de burgerinitiatieven, en als 3^e partij noemt PvdA dat in de vorm van de woon-coöperaties, welke indertijd zijn ingevoerd door Adri Duijvestein bij de invoering WRO 2008. Bij deze partijen lees je ook al verder doordachte voorstellen over anders aanbesteden, ruimte voor maatschappelijke ondernemingen op de grondmarkt etc. Daar lezen we vernieuwing qua denken. Wel vraagt ook het CDA nadrukkelijk ruimte voor

meer buren- en buurtbetrokkenheid en om minder marktwerking. In hun concept-program zetten ze echter nog niet de stap naar een andere manier van vastgoed-organisatie. Het merendeel in de politiek blijft in het spoor van de grote bouw en vastgoed-lobby meelopen, zogenaamd omdat alleen zo aantallen gemaakt kunnen worden. Tsja. Zo heeft de olie-industrie de elektrische auto en waterstofauto ook lang kunnen tegengehouden. Beide branches waren nooit populair in de politiek en publieke opinie, maar wel machtig in de lobby-kamers en old-boys-networks vol met ex-politici. Financiële corruptie komt weliswaar niet heel veel voor in Nederland, maar de accumulatie van macht in de bouwsector blijft te denken geven.

Weer ruimte voor Ruimte

Wat sowieso terugkomt in de coalitie is de herintroductie van het ministerie van Ruimte. Alle partijen inclusief de VVD willen dat het Rijk weer gaat sturen, alleen de VVD onthoudt zich 'kies' van de stelling dat er weer een ministerie van Wonen moet komen. Dat is logisch want het was immers deze partij die het indertijd deed opheffen en stellig beweerde dat de woningmarkt 'klaar' was in Nederland. Een grotere misvatting is zelden zo pijnlijk bewezen. Duidelijk is wel dat de woning'markt' uit is, gelukkig staat in de meeste programma's weer de term Volkshuisvesting met meer ruimte voor corporaties, ook voor middenhuur boven de sociale huurgrenzen. Ook hier schaaft het CDA zich achter. Maar met meer invloed van het Rijk alleen worden de woningen niet betaalbaarder, met alleen meer woningen bouwen (wordt al jaren geprobeerd maar lukt steeds maar matig) gaan de prijzen niet omlaag, een enkeling durft daarom wel in het werkelijk prijsvormende systeem van hypotheekrente-aftrek en aanbestedingen te duiken. Toch blijft de grondpolitiek gemiddeld zwaar onderbelicht.

Ontkenning vergrijzing

Al meer dan 50% van de volwassenen in Nederland is nu al 50+. 60+ers zijn nu al de grootste en hardst groeiende bevolkingsgroep van Nederland. Gek genoeg noemen 3 van de 7 partijen (resp. GL, SP, PvdA) de vergrijzing en sterke toename van ouderen niet eens. De anderen nadrukkelijk wel en de enige die dat heel nadrukkelijk met cijfers en een link naar de toekomstige economie en arbeidsmarkt van Nederland doet is 50+. En terecht. Demografisch kan deze partij ook niet anders doen dan groeien als met de nieuwe leiding van Liane de Haan de rust terugkeert. Geen partij heeft de zorg- en woningvraag voor senioren zo ver uitgewerkt en uitgedacht als zij. Maar dat is ook logisch.

Seniorenwoningen en zorg

Verheugend voor onze achterban van Knarrenhof is dat wel 6 van de 7 partijen meer voor ouderen willen bouwen. Maar we weten dat ook de Christen Unie dit wil, en dat betekent dat alleen de SP er in het concept-program er nog niet op inzet. Daar wordt meer over zorg voor ouderen gesproken dan over zelfstandig wonende ouderen met het eigen 'buurtzorghuis'. Dat is een goed idee, maar voor elke oudere die zorg geniet zijn er nog veel meer die dat nog niet nodig hebben. Expliciet inzetten op preventie in de zorg in plaats van op de niet volhoudbare curatieve zorg is gelukkig ook een item geworden, alle partijen zetten daarop in. Bij het merendeel beperkt zich dat helaas tot voeding, maar dat sociale netwerken en inclusief wonen daar ook een belangrijke rol in kan spelen zien weinigen.

Een paar partijen zoeken wel de vernieuwing en het werkelijk 'anders doen' in het inzetten op geclusterde en alternatieve woonvormen voor ouderen. Een enkeling noemt zelfs de Hofjes als voorbeeld. Als je 20 jaar vooruit kijkt zijn geclusterde woonvormen en sociale netwerken voor senioren volgens ons in elk geval misschien wel belangrijker en volhoudbaarder dan inzetten op zorg alleen. Het zorginfarct tijdens COVID gaf aan dat ons systeem zelfs nu la niet eg robuust is, en juist tijdens de corona-crisis kwam de hofjes-woonvorm goed uit de bus. Door de verzilvering van Nederland wordt de huidige curatieve zorg immers nagenoeg onbetaalbaar en onhoudbaar door een steeds ongunstiger verhouding tussen aantal medewerkers in de zorg (zal krimpen) en aantal mensen die mogelijk zorg nodig heeft (zal groeien). In plaats van scheiden wonen en zorg moeten woningen zorgvoorbereid zijn. Net als duurzaamheid moet dat een nieuw automatisme zijn. Maar de huidige minister antwoordt in een beleidsbrief de vraag daarover dat ze de hoogte van de drempel bij de achterdeur wil aanpakken, dat helpt niets.... Alleen GL en PvdA doen daar stevige uitspraken over, ze noemen een taakstellend percentage of vinden dat zelfs alle nieuwbouw levensloopbestendig maken. De andere partijen kiezen er bewust voor om deze olifant in de kamer onbenoemd te laten. Elke nieuwbouwwoning die niet daar meer rekening mee houdt dan de huidige standaard die onvoldoende is vergroot de achterstand juist en vergroot de zorgproblemen die vanaf 2030 de economie sterk neerwaarts kunnen drukken.

Resume

De programma's kennen grote verschillen qua toon, ieder moet zijn eigen juiste toonsoort er maar in zoeken. Sommige programma's zijn heel specifiek instrumentgericht en concreet, anderen bestaan vooral uit voorkeuren en wenselijke vergezichten. Wel zo makkelijk om opties meer open te houden. Positief is dat overal nu eindelijk meer aandacht is voor woningen voor ouderen, maar alleen D'66, GL en PvdA lijken vooralsnog echt na te denken over een andere soort organisatie die nodig is om ook echt andere producten te krijgen. Want nog meer van hetzelfde door bulkaanbieders die denken dat ouderenhuisvesting om stenen en marketing gaat blijft een puur kwantitatieve benadering.

Maar het duurt nog even tot de verkiezingen. Dus er is hoop, want ook de komende paar maanden wordt de gemiddelde Nederland weer een stuk ouder en is dan 51 jaar.

Peter Prak

*Voorman Knarrenhof Groep Nederland
(Stichting, Ontwikkelbedrijf, WoonCooperatie)*

